

Monitorowanie cen detalicznych | wskaźnik HICP

Wskaźnik cen detalicznych pozwala mierzyć zmiany cen dóbr i usług nabywanych przez gospodarstwa domowe. W strefie euro jest to możliwe dzięki tzw. Zharmonizowanemu Wskaźnikowi Cen Konsumpcyjnych (HICP). Urzędy statystyczne zbierają co miesiąc ponad milion obserwacji dotyczących cen ponad 100 produktów wchodzących w skład koszyka. Każdy produkt ma współczynnik wagowy odzwierciedlający jego udział w comiesięcznych wydatkach przeciętnego gospodarstwa domowego. Przykłady podano w tabeli. Eurostat, Urząd Statystyczny Wspólnot Europejskich, wykorzystuje dane krajowe do obliczenia wskaźnika HICP dla całej strefy euro.

Wskaźnik ten odgrywa istotną rolę w prowadzeniu polityki monetarnej, ponieważ jest to główny wskaźnik wykorzystywany przez Europejski Bank Centralny do oceny stabilności cen w strefie euro.

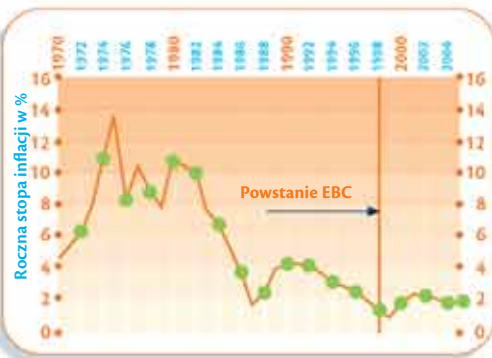
Europejski Bank Centralny | ustalanie celu inflacyjnego

EBC prowadzi politykę monetarną w strefie euro. Jest bankiem niezależnym od innych władz i instytucji, a jego misją jest utrzymywanie stabilności cen. Wykorzystując miesięczne wskaźniki HICP, EBC i narodowe banki

centralne ustalają podstawowe stopy procentowe dla strefy euro, które stanowią o koszcie pożyczek i w konsekwencji mają duży, choć opóźniony, wpływ na ceny i inflację. Cel inflacyjny EBC, mierzony za pomocą HICP, ustalony jest na poziomie zbliżonym do 2%. Jest to optymalny poziom, pozwalający gospodarkom krajów strefy euro w pełni czerpać korzyści ze stabilności. Sukces Unii Gospodarczej i Walutowej oraz EBC przejawia się w utrzymaniu stabilnego poziomu inflacji (około 2%) od momentu rozpoczęcia działalności EBC w styczniu 1999 r. Poziom inflacji jest znacznie niższy niż w poprzednich dekadach (patrz wykres 2).

Euro przynosi obywatelom również inne korzyści. Wspólna waluta umożliwia porównywanie cen na obszarze całej strefy euro, co zwiększa konkurencję w gospodarce i zapobiega wzrostowi cen. Podróżowanie jest dużo łatwiejsze i tańsze, ponieważ znikły koszty wymiany walut.

Główne grupy w HICP	Obejmuje	Współczynnik wagowy %
Zywność i napoje bezalkoholowe	Chleb i zboża, warzywa, itp.	15,4
Alkohol i tytoń	Wino, Piwo, itp.	4,1
Ubrania i obuwie	Ubrania, naprawa butów, itp.	7,4
Mieszkania	Czynsz, elektryczność, itp.	15,0
Wyposażenie gospodarstwa domowego	Dywany, meble, artykuły gospodarstwa domowego, itp.	7,7
Zdrowie	Lekarstwa, usługi stomatologiczne, itp.	4,1
Transport	Części samochodowe, bilety kolejowe, itp.	15,3
Telekomunikacja	Rachunki za telefon, itp.	2,8
Rekreacja i kultura	Naprawa instrumentów muzycznych, rośliny ogrodowe, itp.	9,5
Edukacja	Książki, itp.	1,0
Hotele i restauracje	Restauracje i kawiarnie, itp.	9,5
Różne	Fryżery, ubezpieczenia domu, ubezpieczenie społeczne, itp.	8,2

Wykres 2
Inflacja w obszarze euro od lat 70.
Po okresie wysokiej inflacji w latach 70. przygotowania do Unii Gospodarczej i Walutowej umożliwiły obniżenie inflacji w następnych dekadach i osiągnięcie optymalnego poziomu 2% rocznie.

Źródło: opracowane na podstawie danych Eurostat/EBC.

Dodatkowe informacje:

Komisja Europejska Dyrekcja Generalna ds. Gospodarczych i Finansowych
http://ec.europa.eu/economy_finance/

Eurostat – Urząd Statystyczny Wspólnot Europejskich
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

Europejski Bank Centralny
<http://www.ecb.eu>

Komisja Europejska
<http://ec.europa.eu>

Euro
<http://ec.europa.eu/euro>

Narodowy Bank Polski
<http://www.nbp.pl>
<http://nbportal.pl/pl/np/euro>

Komisja Europejska

Czy euro wpłynęło na wzrost cen?

Postrzeżenie i rzeczywistość

KC-72-05-956-PL-D

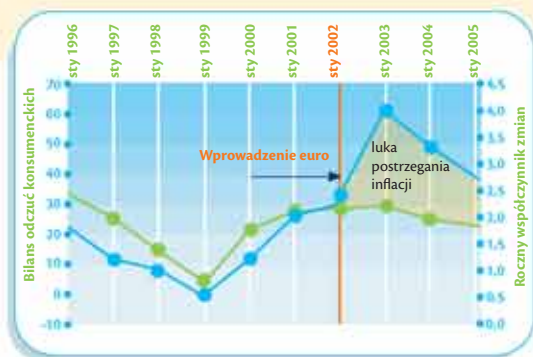
© Wspólnoty Europejskie, 2006

Wspólny pieniądź Wiele możliwości

Stabilność cen jest bardzo ważna dla każdego człowieka. Pozwala na spokojne i rozważne wydawanie zarabianych pieniędzy, ułatwia powiększanie dorobku rodziny, planowanie przyszłości, zachęca do długoterminowych oszczędności i inwestycji stymulujących wzrost gospodarczy. Wzmacnia również spójność społeczną, chroniąc przed pogłębianiem się różnic majątkowych. Z tego powodu Traktat UE określa utrzymanie stabilności cen jako kluczowy cel Unii Gospodarczej i Walutowej (UGW). W celu ustabilizowania cen, Europejski Bank Centralny (EBC) wyznacza docelową stopę inflacji dla obszaru euro na poziomie nieprzekraczającym 2% (patrz rozdział **Europejski Bank Centralny | ustalanie celu inflacyjnego**, na ostatniej stronie). Europejski Bank Centralny realizuje ten cel i wskaźnik inflacji w strefie euro utrzymuje się na poziomie zbliżonym do 2 proc.

Badanie koszyka Zharmonizowanego Wskaźnika Cen Konsumpcyjnych (HICP – Harmonised Index of Consumer Prices) przed wprowadzeniem banknotów i monet euro oraz po ich wejściu do obiegu pokazuje, że wprowadzenie wspólnej waluty spowodowało niewiele skokowych zmian cen. Owszem, niektóre restauracje, kawiarnie i salony fryzjerskie w niektórych krajach podniosły ceny; podobnie było z naprawami samochodów, remontami mieszkań oraz sportem i rekreacją. Te wzrosty cen dotyczyły jednak lokalnych usług, które charakteryzują się niskim poziomem konkurencji. Przyczyną mogło być euro, ponieważ niektórzy drobni detaliści wykorzystali wprowadzenie wspólnej waluty do podniesienia cen. Poziom wielu innych cen nie zmienił się. Ceny komputerów, sprzętu fotograficznego i muzycznego uległy dalszemu obniżeniu.

Skokowe podwyżki cen dotyczyły drobnych produktów, które często kupujemy. Codzienne, małe zakupy dokonywane za gotówkę silniej wpływają na naszą ocenę inflacji niż rzadsze, duże wydatki, takie jak kupno nowego komputera, opłaty ubezpieczeniowe czy czynsz. Wpływ drobnych zakupów na ogólne koszty utrzymania jest jednak mniejszy - stanowią one tylko część koszyka zakupów. Społeczne postrzeganie wzrostu cen podczas wprowadzania euro dotyczyło raczej cen wybranych, często kupowanych produktów niż całego koszyka, decydującego o ogólnych kosztach utrzymania. Wbrew spotykanym opiniom, że podczas przechodzenia na euro nastąpiły masowe podwyżki cen, poziom podwyżek był w rzeczywistości ograniczony i miał niewielki wpływ na całkowite koszty utrzymania.

Źródło: Komisja Europejska

Czy życie stało się droższe w krajach, które przyjęły euro?

1 O ile wzrosły ceny, odkąd zaczęliśmy płacić w euro?

Niektóre ceny wzrosły, ale pamiętajmy, że ceny zwykle rosną i tak z powodu bieżącej inflacji, niezwiązanej ze zmianą waluty. Średni wzrost cen w 2002 r., gdy wprowadzono euro w 12 krajach, wyniósł 2,3%, tyle samo co rok wcześniej. Oznacza to, że duży koszyk produktów kosztujący w supermarkecie 100 € w 2001 r., kosztował średnio 102,3 € w 2002 r.

2 Czy samo przejście na euro spowodowało podwyżki?

Tak, ale tylko w małym stopniu. Ocenia się, że średni wzrost cen konsumpcyjnych spowodowany wprowadzeniem euro wyniósł tylko od 0,1 do 0,3% w ramach 2,3% normalnej inflacji w skali roku. Dlatego, jeśli średni wzrost cen koszyka produktów o wartości 100 € kupowanych w supermarkecie wynosił 2,3 €, to nie więcej niż trzydzieści eurocentów w tej kwocie było skutkiem wprowadzenia euro. Pozostała część była spowodowana przez inne czynniki.

3 Mówiliśmy o średnich cenach. Jak zmieniły się rzeczywiste ceny, które płacimy?

Nieliczne ceny znacznie wzrosły, większość pozostała niezmienną, a niektóre nawet spadły. Zmiany cen, które możemy przypisać wprowadzeniu euro, różnią się w zależności od sektora: na przykład ceny żywności i poziom podatków nie wzrosły z powodu euro. Zwiększyły się ceny napraw samochodów, usług fryzjerskich i innych. Te podwyżki dotyczyły głównie małych, lokalnych sklepów i usługodawców, którzy mogli wykorzystać przejście na euro i podnieść ceny wbrew apelom, aby tego nie robić. Istotne jest, że wprowadzenie euro spowodowało niewielki wzrost cen i kosztów utrzymania dla większości obywateli strefy euro.

4 Dlaczego wiele osób uważa, że euro spowodowało wzrost cen?

Te codzienne zakupy silniej wpływają na nasze postrzeganie inflacji niż rzadsze, ale dużo większe zakupy, które zdawałyby nieznacznie lub nawet staniały. To opłaty za drobne produkty dokonywane gotówką kształtują opinie na temat inflacji, ale to, jak naprawdę zmienia się koszt utrzymania odzwierciedla pomiar całego koszyka dóbr kupowanych przez obywateli.

5 Jakie środki zostały podjęte, aby zapobiec nieuzasadnionym podwyżkom cen i co można zrobić w przyszłości?

Podczas przygotowań do zmiany waluty Komisja Europejska i władze państwowe we współpracy z bankami centralnymi oraz organizacjami konsumenckimi podjęły kroki mające zapewnić dokładne przeliczenie cen z walut lokalnych na euro, aby zapobiec „zaokrągłaniu” cen w górę. Na przykład monety o wartości jednego i dwóch eurocentów zostały szeroko rozprowadzone wśród detalistów, aby zapobiec zaokrągłaniu cen. Takie środki były bardzo skuteczne i dlatego nieuzasadnione podwyżki cen miały miejsce raczej tylko w lokalnych sklepach i zakładach usługowych działających w mało konkurencyjnym środowisku. Gdy kolejne państwa członkowskie Unii będą przyjmowały euro, tym sektorom poświęci się szczególną uwagę, aby uniknąć nieuzasadnionych wzrostów cen.

Czy euro wpłynęło na wzrost cen? Postrzeganie i rzeczywistość

Komisja Europejska regularnie monitoruje ceny detaliczne ustalonej grupy produktów kupowanych przez gospodarstwa domowe, nazywanej „koszykiem”. Eurostat, Urząd Statystyczny Wspólnot Europejskich, przygotowuje uśredniony wskaźnik cen konsumpcyjnych obszaru euro, określany skrótem HICP (zobacz rozdział **Monitorowanie cen detalicznych | wskaźnik HICP** na ostatniej stronie). Zmiany wskaźnika HICP pokazują zmiany cen konsumpcyjnych. W 2002 r., gdy zaczęto posługiwać się banknotami i monetami euro, wzrost cen konsumpcyjnych, mierzony za pomocą koszyka HICP, wyniósł 2,3%. Większa część tego wzrostu była spowodowana wyższymi cenami importowanej ropy, wyższymi podatkami na tytoń i niekorzystnym wpływem pogody oraz obawami związanymi z chorobami zwierząt. Z 2,3% inflacji w 2002 r., tylko od 0,1% do 0,3% było spowodowane przejściem na euro.

Oprócz rzeczywistych cen, Komisja monitoruje również społeczne odczucia dotyczące inflacji. Co miesiąc 20 000 konsumentów w UE jest pytanych o odczucia dotyczące wzrostu lub spadku cen dóbr kupowanych codziennie. Porównanie tej „ankiety konsumenckiej” z rzeczywistą inflacją, co przedstawiono na wykresie 1, wskazuje, że przez wiele lat odczucia konsumentów były zgodne z rzeczywistą inflacją. Kiedy jednak zaczęto posługiwać się euro, pojawiła się „luka percepcyjna” pomiędzy rzeczywistymi a postrzeganymi zmianami cen.

Do innych środków służących zapobieganiu nieuzasadnionym podwyżkom cen przy okazji wprowadzania euro służyć ma obowiązek przedstawiania cen sklepowych zarówno w walucie narodowej, jak i w euro (przed wprowadzeniem wspólnej waluty i później). Ma to ułatwić klientom porównanie cen. Zawierano również z przedstawicielami sprzedawców tzw. umowy branżowe dotyczące przyjaznych dla klienta zasad ustalania cen oraz przeprowadzanie kampanii informacyjnych. Sposoby te okazały się skuteczne, bo więksi dystrybutorzy i sieci supermarketów zareagowali prawidłowo. Trudniejsze okazało się dotarcie do lokalnych sklepów i punktów usługowych.